

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

EXAMENSARBETE

Examensarbete i historia för ämneslärare gymnasieskolan 15 hp

Det är svårt att argumentera och reflektera när man inte får yttra sina tankar

En kvalitativ undersökning om krocken mellan utbildningen i Afghanistan och Sverige.

Magdalena Rääf

Examensarbete i historia för ämneslärare gymnasieskolan 15 hp

Halmstad 2017-02-20

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Lärarutbildning
Examensarbete i historia för ämneslärare gymnasieskolan
C-uppsats
Höstterminen 2016/2017

Det är svårt att argumentera och reflektera när man inte får yttra sina tankar

En kvalitativ undersökning om krocken mellan utbildningen i Afghanistan och
Sverige.

Författare:
Magdalena Rääf

Kursansvarig
KG Hammarlund

Handledare
KG Hammarlund & Thomas Nilsson

Abstrakt

Syftet med denna undersökning är att ta reda på hur tre afghanska pojkar upplevde en eventuell krock mellan det afghanska och det svenska skolsystemet. I den afghanska skolkulturen ingår inte reflektion och analyserande kan detta då bli ett hinder i den svenska skolan i ämnet historia?

Frågeställningarna till undersökningen är:

- På vilket sätt har eleverna under sin tid i Afghanistan tillgodgjort sig kunskap om historia?
- Kan det finnas hinder i skolan för de nyanlända eleverna vad gäller den svenska historiedidaktiken när det kommer till förmedling av kunskap?
- Upplever eleverna några svårigheter beträffande sättet undervisningen sker på i Sverige i ämnet historia, exempelvis när det gäller reflekterande frågor?

Som metod i min undersökning utgår jag från Grounded Theory och kommer använda den som min analysmetod för mina tre intervjuer.

Resultatet visar att problematiken för dessa tre afghanska pojkar i ämnet historia främst inte ligger i deras förmåga till reflektion utan snarare i deras inställning till ämnet historia. De har lärt sig en "sanning" om historia och möter nu en annan bild av ämnet historia.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3 Tidigare forskning	3
3.1 Ungdomarnas beskrivning av mötet med introduktionsutbildningen för nyanlända. "Inte på riktigt, men jätteviktigt för oss"	3
3.2 Cuning plan – for exploring the migration experience ... using tickets and trees.....	5
3.3 What did you learn in school today?.....	5
3.4 Nyanländas framgångsrika skolkarriärer.....	6
4. Metodologi	10
4.1 Grounded Theory som analysmetod	10
4.2 Användandet av analysmodell kodning av intervjuer	11
4.3 Tillvägagångssätt för analys	12
4.3.1 Kritisk diskussion om Gruonded Theory	13
4.4 Intervjuer som metod	13
4.5 Intervjuer som muntlig källa	14
4.6 Urval av intervjupersoner	15
4.7 Etiska frågor vid intervjuer	16
4.8 Tillvägagångsättet vid intervjuerna.....	16
4.8.1 Presentation av pojkarna från Afghanistan	17
4.8.2 Kritisk metodreflektion	17
4.9 Transkribering	18
5 Bakgrundsfakta	19
5.1 Introduktionsutbildning	19
5.2 Barnens situation i Afghanistan.....	20
6 Analys	21
6.1 Avsaknad av lärare och hjälp i skolan i Afghanistan	21
6.2 Från hot och kränkningar i Afghanistan till att lära sig hur man lär sig i den svenska skolan	22
6.3 Ovisshetens historia.....	25
6.4 Lätt för att lära sig språket men svårt att förstå.....	26
6.5 Från drillning och att lära sig fakta utantill till åsikter och färdigheter i reflektion.....	27
7 Diskussion av resultat	29
7.1 Slutsat.....	29
7.2 Resultatdiskussion	32
7.3 Diskussion om ämnet historia och tankar som uppstått	34
8 Vidare forskning	35
Referenslista	37
Bilaga 1.	38

1. Inledning

"Nyanlända elever har många utmaningar framför sig i det nya landet, inte minst i skolan, med språkutvecklingen, med att komma in i sociala sammanhang och utvecklas som individer. Det minsta vi kan göra är att inte göra denna resan ännu svårare genom femtio år gamla institutionella lösningar"¹

I läroplanen står det (...) Kvinnor och män har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka sin omgivning. Ett historiskt perspektiv ger oss redskap att förstå och förändra vår egen tid.²

I syfte i läroplanen för grundskolan står det att genom undervisningen i historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sina förmågor att:

*"kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap"*³

Syftet med historieämnet är att ge eleverna förutsättningar att utveckla de förmågor som de redan har och att kunna förhålla sig kritiska till egen och ny kunskap för att sedan kunna värdera och tolka denna kunskap. Att gå i dagens svenska skola betyder att såväl lärare som elever måste förhålla sig till läroplan, examensmål och centralt innehåll. Detta innehåll syftar till att utveckla och förbättra elevers kunskaper.

Den svenska skolan har egentligen i alla tider haft en mer eller mindre heterogen elevgrupp men under de senaste åren har utmaningen blivit allt mer konkret och framför allt hamnat i fokus i och med flyktingvågen de senaste åren från Afghanistan och Mellanöstern. Sverige tar idag emot tusentals nyanlända ungdomar som så snabbt som möjligt ska slussas in i den svenska skolan. I och med den stora flyktingvågen har den svenska skolan ställts inför utmaningar vad gäller att möta de nyanlända elevernas behov. Utmaningarna gäller givetvis inte bara ämnet historia utan samtliga ämnen. Under de senaste åren har det forskats och skrivits många uppsatser och vetenskapliga artiklar om nyanländas situation i Sverige och i den svenska skolan. Ofta handlar det om deras levnadssituation på olika boenden, ensamkommande flyktingar, trauma och posttraumatisk stress. Forskning om undervisning i historia visar följande problematik för

¹ Bunar, Nihad. De nyanländas rätt till en bra skola. *Framtiden* (Tema integration) Nr. 2. (2012): 23-27, 26

² SKOLFS 2010:37 *Förordningen om läroplaner för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm. Statens offentliga utredningar

³ *Ibid*, 172

nyanlända: "detta är inte min historia", språksvårigheter, att elever har problem med inläring och identitet.

Denna undersökning har ett annat syfte än vad som nämnts ovan och kommer fokusera på hur tre nyanlända elever från Afghanistan ser på sin undervisning i historia, både i sitt forna hemland och nu i Sverige. Det som står i centrum är mötet mellan olika sätt att lära sig kunskap. Hur har dessa tre elever upplevt att de har fått lära sig kunskap i Afghanistan och Sverige, medvetet eller omedvetet? Det ämne jag har valt att skriva om handlar om hur dessa elever lär sig kunskap. Kan det vara så att eleven möjligen kan uppleva en krock i hur kunskap förmedlas på grund av att skolsystem ser olika ut beroende på var i världen man bor? Har vi i Sverige ett annat sätt att lära ut kunskap än vad de har i Afghanistan? Men i takt med att fler och fler elever med annan härkomst har kommit till Sverige, kan vägen till att nå kunskap kanske bli allt svårare? Problemmrådet för den här studien gäller den svenska skolan och vad som händer när de nyanlända eleverna möter den svenska skolans pedagogik och didaktik i introduktionsutbildning eller på introduktionsprogrammet.

2. Syfte och frågeställningar

Fokus i undersökning ligger i att beskriva förklara hur det faktiskt var och är för tre ungdomar som bytt ut sina tidigare skolor i Afghanistan och nu går på introduktionsprogrammet i Sverige om de upplever att dessa olika skolor har olika sätt att lära ut och om detta möjligen kan sätta käppar i hjulet för dessa tre pojkar. Tillvägagångssättet för att få fram empirin har varit att göra intervjuer och sedan använda en analysmodell. I undersökningen fokuseras på hur tre pojkar från Afghanistan uppfattar sin egen skoltid både i Afghanistan och i Sverige. Hur har undervisningen skett och finns där en eventuell skillnad i historiedidaktiken, som utgör ett hinder för dessa elevers lärande i ämnet historia i Sverige?

I den svenska skolan är det idag vanligt att eleverna uppmuntras att reflektera och koppla sina egna erfarenheter till en viss uppgift. I alla betygssteg i kursplanen för såväl grundskola som för gymnasieskolan i ämnet historia finns dessutom uttryckta att eleverna ska kunna reflektera och analysera.

Föreliggande studie har gjorts som en kvalitativ undersökning, grundad på kvalitativa intervjuer med tre pojkar. Urvalet och metod beskrivs längre fram. Syfte har varit att undersöka om

Afghanistan och Sverige har två olika synsätt på kunskapsinläring och om det kan uppstå en krock för nyanlända elever i den svenska skolan med en eventuellt annan syn på kunskapsinläring.

Frågeställningar:

- På vilka sätt har eleverna under sin tid i Afghanistan lärt sig kunskap om historia?
- Upplever eleverna några svårigheter beträffande sättet undervisningen sker på i Sverige i ämnet historia?
- Kan det finnas hinder i skolan för de nyanlända eleverna vad gäller den svenska historiedidaktiken när det kommer till hur eleverna lär sig kunskap?

3 Tidigare forskning

3.1 Ungdomarnas beskrivning av mötet med introduktionsutbildningen för nyanlända. "Inte på riktigt, men jätte viktigt för oss"

Hassan Sharifs studie har syftet att öka kunskapen och analysera hur introduktionsutbildningen som de nyanlända möter är strukturerad, organiserad samt ungdomarnas olika inställning till den.⁴ Studien bygger på lärar- och elevintervjuer där det ingår 8 lärare och 16 elever på en gymnasieskola med ett stort antal elever med utländsk bakgrund och nyanlända elever. Framför allt har eleverna härkomst i Irak. Han utför också fältarbete på plats i skolan. Viktiga begrepp för hans studie är: utbildningskapital och språkligt kapital, det har utgått från Bourdieus begreppsapparat.⁵

I intervjuer med lärare framgår att de riktlinjer som utgås ifrån för att göra kartläggning av nyanlända elevers kunskapsnivå och sociala situation, att detta har en grund i en lokal skoltradition präglad av lärares förankring i det som utgör det normala för hur man ska vara som elev.⁶ I Sharifs undersökning och intervjuer med elever hävdar eleverna att de innan introduktionssamtalet inte hade några större förkunskaper om den svenska skolan bortsett från

⁴ Jag har här valt att ta ut ett kapitel ur boken Skolans möte med nyanlända. Anledningen till att jag använder mig av hans kapitel och inte hans avhandling är att avhandlingen inte kommer att publiceras förrän sommaren 2017. Då detta är relevant information för min forskning har jag valt att använda mig av hans kapitel.

⁵ Sharif, Hassan. Ungdomarnas beskrivningar av mötet med introduktionsutbildning för nyanlända. "Inte på riktigt, men jätte viktigt för oss". I *Skolans möte med nyanlända*. Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.). 92-109. Stockholm: Liber, 2016, 93

⁶ Ibid, 94

vad släkt och vänner hade berättat. För majoriteten av eleverna som har flyttat till Sverige har detta inneburit nya upptäckter och utmaningar i det nya landet och utbildningssystem. Exempel på en sådan utmaning är möten med nya lärandeprocesser och pedagogiska former som enligt ungdomarna till stor del skiljer sig mycket från den i detta fall irakiska skolan. Dessa skillnader mellan skolan i Irak och Sverige blev eleverna varse om rätt snabbt.⁷

En konsekvens av dessa skillnader i såväl studiekultur och tillgång till utbildning mellan Irak och Sverige är enligt Sharif att ungdomarna själva påverkar inställningen till sina studier. Mycket tid ägnas åt fritidsaktiviteter så som idrottsaktiviteter, musik eller användning av sociala medier istället för skolan. Detta syntes på de lektioner som krävde att eleverna skulle använda sig av inhämtning av information på internet och mycket tid istället lades på olika sociala mediers hemsida istället för att göra det som egentligen skulle göras.⁸

Sharif menar att vid en första anblick verkar ungdomarna inte ha några större problem med sin skolgång i Sverige på introduktionsutbildningen och med den svenska skolkulturen. Men allt efterhand under sin fältstudie blir det allt tydligare för honom att skoltiden och uppväxten har format elevernas inställning och förhållningssätt till studier som inte är fullt önskvärt eller gångbart i Sverige. Sharif menar att eftersom eleverna kommer från en studietradition där utantillinläring är det rådande sättet att lära sig saker på, så upplever de svårigheter till en början att bedriva sina studier på andra sätt än vad de är vana vid i Irak. Exempel på denna problematik visade sig när eleverna från Irak inte hade fått lära sig att ha ett kritiskt förhållningssätt till de kunskaper som presenterades i skolan för dem. Eleverna ifrågasatte väldigt sällan den information som inhämtades från internet i samband med olika elevuppgifter eller i övningar som kräver kritisk förmåga, argumentation och värdering. Detta visades framför allt på de samhällsorienterade lektionerna som innehöll dessa moment antingen individuellt eller i grupp. Under dessa lektioner upplever eleverna att det ställdes högre krav på dem än i vad de uppfattade att svenska och matematik gjorde. Det är framför allt grupparbeten som eleverna upplever som den första stora skillnaden mellan skolan i Irak och Sverige. Eleverna själva hävdar att de varken har lärt sig att jobba i grupp eller självständigt i Irak.⁹

⁷ Sharif, 2016, 96

⁸ Ibid, 96

⁹ Ibid, 97-98

Sharif sammanfattar sin studie med att pointera att de ungdomar som ingick i hans undersökning och gav honom det resultat han fick måste kopplas till den specifika kontext som studerades då det inte går att utforma introduktionsutbildningen på samma sätt i hela Sverige. Vad han senare menar är att introduktionsutbildningen inte borde se likadan ut för alla elever.¹⁰

3.2 Cuning plan – for exploring the migration experience ... using tickets and trees

Cecilia Axelsson skrev i sin artikel att vara lärare i ett klassrum med ungdomar från många olika bakgrunder och olika etniciteter kan leda till intressanta provningar och utmaningar. Dessa utmaningar kan handla om olika mycket skolgång från tidigare, olika nivåer av språkkunskap i det nya språket, att eleverna inte har någon tydlig gemensam referensram till vad som ska undervisas om i historia och att eleverna kan ha olika sätt att se på ämnet historia. Med denna bakgrund ville Axelsson skapa en planering med lektioner som kunde få nya anlända elever att lära sig det svenska elever får lära sig på nio år men som dessa nya elever skulle lära sig på endast ett år. Begrepp och färdigheter som hon ville arbeta med var förändring och kontinuitet och sättet som hon valde att arbeta på var att jobba tematiskt med temat: Svensk migrationshistoria. Det som Axelsson gjorde och som hon utgick ifrån var sin "Cuning plan".¹¹

Slutsatsen och de reflektioner som ges är att ett av det största problemet med nyanlända elever är deras språkkunskaper, materialet som används måste vara på ett enkelt språk och att arbetet med deras språkutveckling måste ske i samband med lektionerna, ord och begrepp måste förklaras och lekas med för att undervisningen i historia ska kunna genomföras. Genom att göra detta lär sig eleverna att förstå att historia är uppbyggd kring ett problem som behöver lösas. Det är även viktigt att motivera eleverna till att ha åsikter och att fatta beslut.¹²

3.3 What did you learn in school today?

Artikeln av Carina Henriksson handlar om att byta från ett utbildningssystem till ett annat med fokus på Singapore och Sverige. Henriksson menar att utbildningssystem och teorier utvecklas inom specifika kulturella, ekonomiska, politiska, etniska och religiösa kontexter. Det är inte konstigt att en kinesisk utbildningspolicy ser annorlunda ut än det svenska. Men någonting händer i rörelsen från teori till praktik, från statens dokument och guidningsregler till

¹⁰ Sharif, 2016, 108

¹¹ Axelsson, Cecilia. Cuning plan - for exploring the migration experience... using tickets and trees. *Teaching history*. Dec no. 149 (2012): 48-49, 48

¹² Ibid, 49

klassrummet. Sättet Henriksson vill se på detta är genom fenomenologiska glasögon. Hennes utgångspunkt är att upplevda erfarenheter inte nödvändigtvis är konstruerade av kulturella, ekonomiska, sociala eller individuella olikheter. Hon menar istället att upplevda erfarenheter visar oss våra mänskliga likheter med varandra och detta är användbart för att skapa förståelse över kulturgränser.¹³

Henriksson forskar om kunskap som inte är kognitiv eller teoretisk kunskap utan den kunskapen som inte syns som finns innan reflektivitet, teoretisk och språklig kunskap. För att kunna få en närmare insikt till denna kunskap eller den tysta kunskapen måste detta göras genom att låna människors levda erfarenheter. Genom att göra detta ger man en röst till den tysta kunskapen och individernas erfarenhet. Huvudsyftet med studien var att undersöka hur elever upplever "misslyckande" och tydliggöra saker som är tagna för givet, vad gäller attityder. Källmaterialet som användes var elevernas muntliga och skriftliga upplevelser för att sedan kunna utforska och få fram vad som egentligen hände som ledde till "misslyckandet". I sin studie har hon två olika grupper, en grupp som går på ett individuellt program och en grupp som går på högstadiet.¹⁴

Henrikssons studie kommer fram till att hennes förutfattade mening av vad ett "misslyckande" är inte stämde överens med de elever hon studerade. Eleverna pratade nästan ingenting om "misslyckande" vad gäller förståelse eller att möta skolans krav. Det eleverna istället valde att ta upp var "misslyckande" om att uppträda korrekt eller enligt vad som förväntades av dem från läraren. Det kom att handla om den dolda läroplanen, framför allt om vad som är moraliskt accepterat.¹⁵

3.4 Nyanländas framgångsrika skolkarriärer

Nihad Bunar i "Nyanlända och lärande." *En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan. Vetenskapsrådets rapportserie*, som är en sammanställning av olika forskare som har forskat om invandrar och nyanlända elevers förmåga till klara av den svenska skolan. Forskare förutom han själv som han som sammanställs i rapporten är Mete Cedeberg och Ulrika Wiggs. Vad som ligger i fokus i Cedebergs forskning är hur de sju intervjuade kvinnorna i hennes

¹³ Henriksson, Carina. What did you learn in school today? *The Indo-Pacific journal of Phenomenology*. Vol. 12 (2012): 1-10, 1

¹⁴ Ibid, 2

¹⁵ Ibid, 4

avhandling har haft framgångsrika skolkarriärer, vilket hon menar är studier på högskolor efter sina gymnasiestudier. Hennes avhandling bygger på tolv djupintervjuer med kvinnor som alla kom till Sverige som flyktingar under sin tonårstid. Kvinnorna i avhandlingen har sju olika nationaliteter. Hennes teoretiska och även till viss del metodologiska angreppssätt utgörs av symbolisk interaktionism och Bernsteins kodteori. Empirin visar hur dessa kvinnor upplevde sitt möte med den svenska skolan och skolans främsta aktörer, lärarna och andra elever.

Avhandlingen visar även hur de använder sig av olika strategier när de ska hantera olika problem och svårigheter i skolan men även möjligheter. Vad som uppkom av denna studie var kvinnornas upplevelse av stigmatisering och förlamande kategorisering om låga förväntningar. Även den upplevda segregation som uppkom när eleverna placerades ut i förberedelseklasserna.¹⁶

Avhandlingen tar även problematiken kring elevernas upplevelse kring orättvisa betygsättning, som i elevernas fall inte enbart agerade som bedömningsinstrument för deras ämneskunskaper utan även som gränsmarkörer för inkludering och exkludering och känslan av tillhörighet.¹⁷

När eleverna väl blev utplacerade i ordinarie klasser upplevde många av dem att de var äldre än sina klasskamrater och såg sina klasskamrater som omogna inte enbart i ålder utan även i mognad till erfarenhet. Detta ledde antingen till ingen relation alls eller till relationer med andra elever med samma etnicitet. Detta i sin tur ledde till isolering. I de fallen där eleverna lyckades knyta kontakt med sina klasskamrater som var etniskt svenska uppfattades detta som ett ytters avgörande inslag i strategin att klara av de svenska skolan och gå vidare med sin utbildning efter gymnasietiden. Elever med etnisk svensk bakgrund kunde hjälpa, stötta förklara och uppmuntra den nyanlända eleven. Även enstaka lärare som genom lyhördhet, hjälp och uppmuntran visade det sig kom att betyda väldigt mycket för de intervjuade kvinnornas skoltid. Denna uppmuntran och hjälp tillsammans med den egna motivationen och vilja till att klara sig bra i samhället var det som ledde till ett positivt utfall.¹⁸

Cedebergs slutsats är att de problem som nyanlända elever möter i den svenska skolan verkar vara strukturella. Segregationen i skolan som handlar om dold makt, dolda förgivet taganden och

¹⁶ Bunar, Nihad. "Nyanlända och lärande." *En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan. Vetenskapsrådets rapportserie 6* (2010): 2010, 43

¹⁷ Ibid, 44

¹⁸ Ibid, 44-45

dolda normaliteter samt föräldrarnas marginalisering i relation till elevers skolgång framhålls som de viktigaste inslagen i dessa strukturella hinder. Det som har främjat de intervjuades skolkarriär har visat sig vara individuella insatser av en enskilda lärare eller klasskamrater i kombination med deras egen motivation och genomskådandet av och anpassning till de rådande kulturella koder i klassrummet.¹⁹

Bunars egen forskning som är baserad på djupintervjuer med sex bosniska ungdomar som uttrycker en attityd och demonstrerar en inställning som han finner vara av intresse, grundat på egen erfarenhet men även vad annan forskning säger om just ungdomar från Bosnien som anpassningsbara elever i den svenska skolan. Hans studie mynnar ut i fyra huvudpoänger.²⁰

Den första poängen var huruvida ungdomarna gick i en ”helsvensk” skola, eller i en ”invandrartät” skola. Oavsett vilken av dessa skolor eleverna gick i så spelade det ingen roll för vilken kvalitet de gränsöverskridande relationerna som ungdomarna ingick i hade. De bosniska eleverna valde i första hand att söka sig till elever med samma etniska bakgrund i skolan och på fritiden. Enligt studien visar den att dessa elever utvecklade två strategier för att förstå, legitimera och hantera (frånvaron av) kontakter. En strategi var att se sig som överlägsna de etniskt svenska skolkamraterna då svenskarna sågs som omogna och därför inte gick att ha ”djupare” konversationer med. Men med sin egna etniska gupp som delade samma erfarenhetshorisont kunde man diskutera om allt med. De intervjuade eleverna gav dels uttryck för en språklig underlägsenhet som ibland kunde gränsa till en kulturell skam i relation till de svenska skolkamraterna. Detta hade en negativ inverkan på relationerna. Vid samtal med svenska elever blev de plågsamt påmind om att de inte tillhörde samma språkliga gemenskap och detta fick de intervjuade personerna att känna sig placerade i en underordnad position i skolans hierarki. Därför uppfattades det som nödvändigt att minska denna kommunikation. Den andra poängen från studien handlar om det upplevde främlingskapet. De intervjuade ungdomarna gav uttryck för en stark känsla av att de aldrig kommer bli accepterade som svenskar. Det spelar ingen roll hur mycket de anstränger sig de kommer alltid att betraktas som invandrare. Att bli accepterade tyckte inte de intervjuade ungdomarna låg hos dem utan hur de upplevde att omgivningen betraktade och förhöll sig till dem. Den tredje poängen från studien handlar om relationen mellan

¹⁹ Bunar, 2010, 45

²⁰ Ibid, 46

det nya och det gamla landet där föräldrarna som starka aktörer där i mellan. Själva ville ungdomarna vara kvar i Sverige men föräldrarna hade en längtan tillbaka till hemlandet. Föräldrarna pointerade för sina barn att de gjorde denna uppoffring för sina barn, att stanna kvar i Sverige. Detta belastade ungdomarna med ett stort ansvar i relation till sina föräldrar. Detta visade sig i Bunar studie har haft en positiv inverkan på ungdomarna inställning till utbildning. Den fjärde poängen var ungdomarnas starka inställning till utbildningens betydelse. Oavsett socioekonomisk bakgrund och prestationer i skolan lyfte alla de intervjuade ungdomarna fram betydelsen av en god utbildning, med betoning på att detta skulle vara en säkerhet för framtiden. Den tredje studien Bunar tar med i sin rapport är sammanfattning av Ulrika Wiggs avhandling ”Uppbrott och omstart” som även den bygger på livsberättelser av åtta ungdomar som en gång kom till Sverige som flyktingar från tre olika länder. De intervjuade höll antingen på med eller hade nyss avslutat sina universitetsutbildningar.²¹

Det är inte en entydig bild som framträder i avhandlingen genom ungdomarnas berättelser. Deras sätt att utforma sin identitet, valet av umgängeskrets och använda strategier för att hantera den ostabila omgivningen är olika. Där Bunar väl hittar likheter då är det i frågor kring ungdomarnas erfarenhet av skolan framförallt under tiden då de var asylsökande och gick i förberedelseklass. Deras berättelser faller i linje med vad tidigare forskning har kommit fram till. Skolgången under tiden då de levde på flyktingförläggning var för dem mer på ”låtsas” med en dålig organisation och inga riktiga lärare. Här framhäver Bunar att ungdomarnas berättelser kommer från mitten av 1990-talet då asylsökande barn inte fick gå i vanliga skolor. Så är inte fallet idag har nyanlända elever rätt till reguljär skolgång.²²

Ungdomarna spenderade olika lång tid i förberedelseklasserna. Eleverna upplevde tiden i förberedelseklassen som ett väntrum och ville bara lämna detta väntrum bakom sig för att ”komma in”. Här upplever ungdomarna att det var otydliga regler gällande vad är det som gäller vem bestämmer, när, på basis av. Merparten trivdes inte heller i förberedelseklasserna. Det som lyftes fram av samtliga som mest betydelsefullt att lära sig var språket för att lyckas i skolan. Dessa ungdomar som intervjuades hade enligt Bunar inget mer gemensamt än deras erfarenheter av skolan. Dessa ungdomar satsade på skolan eftersom de tyckte det var viktigt för framtiden, i

²¹ Bunar, 2010, 46-47

²² Ibid, 47

och med en utbildning kan de kompensera för utanförskap och skapa relationer. Här påpekar Wiggs att det inte går att pointera nog så mycket betydelsen av en genomtänkt och högkvalitativ skolgång för nyanlända elever.²³

4. Metodologi

I föreliggande undersökning fokuseras på elevernas egna uppfattningar om ifall det eventuellt finns en problematik med sättet vi lär ut i ämnet historia i den svenska skolan. Har dessa tre pojkar lärt sig kunskap på ett annat sätt i Afghanistan än vad de gör i Sveige? Kan den svenska synen på didaktik vara en fallgrop för elever tidigare eventuellt har lärt sig kunskap på ett annat sätt? Detta har undersökts genom kvalitativa intervjuer med tre pojkar från Afghanistan. Som analysmetod för intervjuerna utgår undersökningen från inspiration av Grounded Theory. Grounded Theory har endast använts som inspiration i tanken att utgå från empirin. Denna undersökning använder inte Grounded Theory för att generera nya teoretiska uppslag. Som analysmodell har Grounded Theory fått representera min utgångspunkt men endast som inspiration detta kommer att presenteras närmre längre fram i undersökningen.

4.1 Grounded Theory som analysmetod

Barney Glaser en av grundarna till Grounded theory, skriver i den översatta versionen *Att göra grundad teori - problem, frågor och diskussion*, att grundad teori inte bevisad fakta, utan borde istället ses som en integrerad uppsättning begreppsliga hypoteser. Det handlar om mer eller mindre sannolika påståenden om förhållandet mellan begrepp. Den grundade teorin bör ses som en beskrivning av bevisad fakta.²⁴ Jan Hartman pointerar dessutom i *Grundad teori – Teorigenerering på empirisk grund* att grundad teori kan användas vid både kvalitativa och kvantitativa studier men att det är vanligare vid kvalitativa studier. Hartman förklarar dessutom att grundad teori ska ses som en blandning av induktion och deduktion. Just denna blandning utgör en central grund för grundad teori. Det kommer ständigt att ske ett växelspel mellan empiri och teori under undersökningens gång.²⁵

Enligt Glaser är ett nytt begrepp en ny idé som ger möjligheter och motivation till undersökningsprojektet och han menar att detta är grunden till den substantiva teori som ska

²³ Bunar, 2010, 48

²⁴ Glaser, G, Barney. *Att gör grundad teori – problem, frågor och diskussion*. Mill Valley: Sociology Press, 2010, 23

²⁵ Hartman, Jan. *Grundad teori – Teorigenerering på empirisk grund*. Lund: Studentlitteratur, 2001, 27

genereras. Detta kan leda till andra substantiva områden. Begreppsliggörandet bidrar till att man kan se större sammanhang.²⁶ Hartman menar att det är allmänna, begreppsliga scheman som ska appliceras på empirin för att förklara dem.²⁷

4.2 Användandet av analysmodell kodning av intervjuer

För att kunna utgå från Grounded theory som analysmetod har intervjuerna spelats in och är lagrade som ljudfiler. Detta för att både kunna höra och se intervjuerna i skrift. Under rubriken transkribering förklaras hur intervjuerna har skrivits ut. Vad som sker efter insamlandet av empirin är noga analyseringen av intervjuerna och sedan styckas upp i delar. Detta för hitta mönster och indikatorer som kommer utvecklas till begrepp.

För att kunna göra detta kommer jag använda mig av det som Juliet Corbin och Anselm Strauss i *Basic of Qualitative research - techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, kallat för öppen kodning. Öppen kodning handlar om att bryta ner och se mönster eller aktiviteter. Att bryta ner analysen är en viktig process för att den som genomför undersökningen ska kunna förstå logiken som ligger bakom analysen.²⁸ Kodning menar Hartman är det arbete som görs direkt på empirin. Att koda betyder att man begripliggör texten genom att arbeta fram koder. Det finns två typer av koder, de faktiska och de teoretiska. De faktiska koderna står i sin tur för kategorier eller egenskaper, i texten söker man efter att begreppsliga kategorier och egenskaper och detta görs i inledningen av undersökningen. De teoretiska koderna står för begrepp för de relationer som binder samman kategorierna. Denna kodning görs i slutet.²⁹ Själva kodningen är ett mekaniskt arbete, texten ska arbetas igenom mening för mening, det som man eftersöker är ord eller fraser som beskriver enskilda fenomen. När dessa ord återfinns eller fraser antecknas de vid sidan av texten. Från dessa enskilda ord eller fraser formar man övergripande begrepp. Det är dessa olika fenomen som man finner i texten som indikerar begreppet. Kodningen blir en begrepp-indikatormodell och orden eller fraserna i den insamlade texten verkar som indikatorer.³⁰

²⁶ Glaser, 2010, 149

²⁷ Hartman, 2001, 46

²⁸ Strauss, Anselm & Corbin, Juliet. *Basic of Qualitative research - techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. United Kingdom: Sage Publications, Inc, 1998, 101-102

²⁹ Hartman, 2001, 79-80

³⁰ Ibid, 79-80

Enligt Sven Persson, som skriver i *Se skolan – Forskningsmetoder i pedagogiskt arbete*, är det viktigt att beskriva hur intervjumaterialet strukturerats och analyserats.³¹

4.3 Tillvägagångssätt för analys

Persson tar upp tolv steg som kan vara användbara vid en undersökning med Grounded Theory som utgångspunkt. Stegen som han tar upp handlar om hur man kan använda sig av Grounded Theory som metod. De steg jag har använt överensstämmer med Perssons steg i stort sett. Dock har inte det första och de två sista stegen som Persson beskriver genomförts av mig. Det första steget är att starta tolkningen och analysen av intervjumaterialet under tiden för intervjun. Efter intervjuerna funderade jag över vad som sagts och reflekterade över intervjun. Transkribering av intervjuerna och genomläsning för att få en överblick över materialet gjordes i anslutning till intervjuerna. Antecknande i transkriberingen där intressanta moment dök upp gjordes under tiden för transkriberingen. Funderingar över om intervjupersonerna har besvarat de frågor jag ställt och som är syftet med undersökningen gjordes i samband med detta. Uppsamlade av de intressanta momenten gjordes i ett dokument för att kunna börja analysera dokumentet utifrån skillnader och likheter mellan intervjupersonernas svar. Efter detta följde formuleringar och beskrivning av de indikatorer som blev till begrepp. De uppkomna begreppen sammanfattade indikatorerna. Citat plockades sedan ut som tydligast belyser indikatorerna. De sista två stegen innefattar att pröva om begreppet kan göras mer innehållsrikt genom nya indikatorer och att göra om processen för att nå nya begrepp. Dessa två sista steg utförde jag inte.³²

Efter varje intervju avsatte jag tid till att transkribera intervjun när alla tre transkriberingar var klara började jag analysera min empiri. När jag satt med alla transkriberingar framför mig har jag gått tillbaka till de frågor som min undersökning syftar till att besvara och genom detta få nya frågor. De nya frågorna och det jag tyckte var av intresse markerade jag och skrev ner i marginalen i mina transkriberingar. Jag skapade därefter ett nytt dokument där jag förde in likheter och skillnader mellan intervjuerna och började sedan analysera dessa likheter och skillnader. Indikatorerna och begreppen samlades ihop och började ta form och kommer här att presenteras i min analys.

³¹ Persson, Sven. Föräldrars föreställning om förskolan – Grounded Theory som metodansats. I *Se skolan – Forskningsmetoder i pedagogiskt arbete*. Rönqvist, Carina & Vinterek, Monika (red.) 175-188. Umeå: Print & Media, 2008, 180

³² Ibid, 187

4.3.1 Kritisk diskussion om Grounded Theory

Efter noga övervägande utgår och inspireras undersökningen av analysmetoden i Grounded Theory. Empirin består av intervjuer och som metod tog inspiration från analysmetoden i Grounded Theory. För att kunna börjar i det empiriska materialet och genom analys nå ett resultat. Under hela undersökningens gång har det funnits ett tydligt mål med vad det är som ska undersökas och även hur införskaffandet av empirin skulle ske. Tanken med undersökningen var att den skulle bygga på intervjuer gjorda på tre afghanska pojkar och att de skulle få berätta sina upplevelser. Eftersom undersökningen bygger på dessa pojkar egna upplevelser och tankar kring hur de lär och har lärt sig ville jag inte gå in med en teori jag ville istället att undersökningen och intervjuerna skulle få tala för sig själv och att först se vad empirin kunde ge mig för information.

4.4 Intervjuer som metod

Mats Alvesson skriver i *Intervjuer - genomförande, tolkning och reflexivitet* att intervjuer kräver struktur och innan intervjun genomförs är det bra att fatta ett beslut om vilken typ av intervju som ska genomföras. Ska intervjuerna genomföras i grupp eller enskilt? Vilken struktur ska intervjun ha? och hur ska intervjun genomföras?³³ Strukturen på den intervju som ska genomföras kan vara av olika detaljeringsgrad. Halvstrukturerad intervju är ett mellanting mellan strukturerad och den ostrukturerad intervju. Genom att välja halvstrukturerad intervju ges det utrymme till att ställa öppna frågor som inte hela tiden behöver falla in i planen för vad som ska framkomma av intervjun. Det finns vissa specifika frågor som kan ställas men det ges också utrymmen för vidare utveckling om ett intressant ämne framkommer.³⁴

Valet av storlek och sättet av hur intervjun sker beskriver Alvesson är att bestämma sig för om intervjuerna ska ske enskilt eller i grupp och mötesform. De flesta intervjuer av intresse för kvalitativa studier sker ansikte mot ansikte.³⁵ Alvesson beskriver olika centrala innehåll som intervjun består av. Ett av dessa centrala innehåll är romanticismen. Målet med denna typ av intervju är att få fram en rik berättelse och att ha en relativt öppen intervju är ett sätt att kunna uppnå detta på.³⁶

³³ Alvesson, Mats. *Intervjuer - genomförande, tolkning och reflexivitet*. Helsingborg: Liber, 2011, 16-17

³⁴ Ibid, 16

³⁵ Ibid, 16-17

³⁶ Ibid, 22-23

Det är på detta sätt jag har tänkt genomföra mina intervjuer, halvstrukturerade intervjuer, ansikte mot ansikte och med en romanticistisk metod, som bakgrund till intervjuerna.

4.5 Intervjuer som muntlig källa

Enligt Malin Thor i boken *Muntlig historia* är berättande källor och de betraktas som delar av den värld som tidigare har varit, och där de blev till. Dessa källor kan användas för att ta reda på hur personen upplevde världen, situationer och tankar. De påstår även någonting om omvärlden och kan även användas för att redogöra för tillstånd och relationer som är utanför självet. Att använda sig av muntliga källor kan vara väldigt bra, men det är viktigt att förhålla sig källkritiskt och veta att det kan finnas brister, därav är vikten av traditionell källkritik av stor betydelse.³⁷

Det är viktigt är att ge källan validitet och reliabilitet, giltighet och tillförlitlighet. Frågor som kan ställas är "hur tillförlitlig är min källa, lämnar min intervjuperson pålitlig information om det som har hänt och i vilket utsträckning den historiska erfarenheten är typisk för just den platsen och den tiden"? Ett sätt att prova de muntliga källorna är att se hur samstämmig intervjupersonens historia är med andra primära källors information om den platsen och den tiden. Ett annat sätt att prova hur pålitlig den muntliga källan är, är att vid skilda tillfällen fråga samma frågor och se om svaret blir det samma. Om svaren överensstämmer över tid kan man utgå från att den intervjuade talade sanning. Att försöka verifiera sin källa genom att hitta skriftligt material kan ibland vara ofruktamt även om den intervjuade talar sanning. Bara för att det inte finns ett källmaterial som verifierar vad intervjupersonen har sagt behöver det inte betyda att det inte har hänt. Det intressanta blir att problematisera och synliggöra det som har sagts vid intervjun och möjligen komma fram till varför det möjligen finns olika uppfattningar i det muntliga och skriftliga materialet.³⁸

Thor menar att för historiker är det viktigt att intresset för undersökningen ligger i " Vad som egentligen hände". Om avsikt ligger i att använda den muntliga källan för att hitta fakta, är det viktigt att diskutera källans giltighet och tillförlitlighet och ställa frågor om sanningshalt, sannolikhet och representativitet. Det är viktigt att tänka på att svaren som ges kan vara beroende av relationen mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad.³⁹ Intervjun bör även bandas,

³⁷ Hansson, Lars och Thor, Malin (red.) *Muntlig historia*. Danmark: Studentlitteratur, 2006, 23-24

³⁸ Ibid, 26-27

³⁹ Ibid, 27-28

dels för transkriberingens skull men även för att intervjun annars kan bli en problematisk källa att arbeta och förhålla sig till.⁴⁰

Enligt Thor är ett vanligt problem med muntliga källor i form av intervjuer, tidsaspekten. Intervjufrågor kan röra sig om händelser som har inträffat flera år tillbaka i tiden, vilket kan leda till att källan kan bli mindre trovärdig. En regel vad gäller muntliga intervjukällor är att ju närmare i tiden intervjuen sker, desto trovärdigare blir den muntliga källan. Detta måste tas i beaktning vid genomförandet av en intervju.⁴¹ Även aspekten med hur betydelsen för tid och plats för intervjun har betydelse. En plats och en tid kan ha betydelse för hur man talar om sina erfarenheter. Det som även påverkar intervjun är problemformuleringarna som ställs kring det som ska undersökas. Det är viktigt att tänka på att samtiden kan komma att påverka hur man tolkar intervjun. Det är också samtiden som är med och skapar strukturen för de problemformuleringar som presenteras.⁴²

4.6 Urval av intervjupersoner

Joakim Glaser skriver i: *Vem är det som talar och vad är det som sägs? Muntlig historia och interaktion*, om vikten av att göra ett urval och att urvalet ska vara tydligt presenterat i då undersökningen bygger på muntliga källor. Det är viktigt att hitta en tillräckligt stor grupp av potentiella intervjupersoner och att dessa potentiella intervjupersoner har en viss representativitet. Dock menar han att ett problem som kan tänkas dyka upp är om de potentiella intervjupersonerna inte utgör ett större antal och att det kan krävas hårt arbete för att hitta personer att intervjua.⁴³

Glaser tar upp "snöbollsmetoden", att hitta en person att intervjua som sedan kan leda till en annan person. Den första kontakten leder till nya kontakter, vid den första kontakten presenteras vad det är som ska undersökas som leder till att nya personer blir intresserade av att delta i undersökningen. Detta kan då leda till att personer med liknande bakgrund som den första personen man fick kontakt med blir intresserade. Den etablerade kontakten kan förhoppningsvis mynna ut till ett förtroende mellan forskaren och intervjupersonen. Om detta uppstår blir det

⁴⁰ Hansson & Thor, 2006, 26

⁴¹ Ibid, 29

⁴² Ibid, 30-31

⁴³ Glaser, Joakim. Vem är det som talar och vad är det som sägs? Muntlig historia och interaktion. I *Muntlig historia - i teori och praktik*. Thor, Tureby. Malin & Hansson Lars (red.), 117- 137. Lund: Studentlitteratur, 2015, 117-118

förhoppningsvis lätt att finna nya intervjupersoner.⁴⁴

Något som kan ifrågasättas är objektiviteten och representativiteten vid användandet av snöbollseffekten. Glasers svar på detta är att de som använder sig av muntlig historia bör vara medvetna om att det är praktiskt taget omöjligt att uppnå vare sig fullständig objektivitet eller fullständig representativitet.⁴⁵

4.7 Etiska frågor vid intervjuer

Att göra en intervju betyder att den som intervjuar kommer att ställas inför etiska dilemman skriver Steinar Kvale i boken *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Samspelet som finns mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad kommer att ge en viss information, samtidigt som analysen också kommer att påverkas av den relation som finns dem sinns emellan. Det är viktigt att under hela processen av en intervju att ta hänsyn och reflekterar över etiska frågor, från början av arbetet till slutanalysen. Kvale tar upp sju olika stadier där det är brukligt att reflektera över de etiska frågorna och han kallar dessa för centralt innehåll: Tematisering, planering, intervjusituation, utskrift, analys, verifiering och rapportering.⁴⁶

4.8 Tillvägagångsättet vid intervjuerna

Inför intervjuerna fick pojkarna information om avsikten med intervjun. De blev även informerade om att de skulle känna sig fria att avbryta mig eller fylla i luckor i efterhand om det är någonting de kommer på. Redan innan intervjuerna fick pojkarna i förhand reda på hur intervjun var tänkt att genomföras och frågornas uppbyggnad. De informerades om att de kommer vara anonyma och användandet av fiktiva namn kommer vara gällande och vid intervjuerna kommer samtalen spelas. Pojkarna hade valmöjlighet till att välja var intervjun skulle hållas. Antingen skulle träffas i deras hem, på stadsbiblioteket, hemma hos mig eller på ett annat ställe där de känner sig bekväma. Det slutade med att alla intervjuer hölls hemma hos mig i min lägenhet. Innan intervjun gjorde jag ett intervjuprogram för att jag skulle ha ett antal förbestämda frågor som jag ville om möjligt få besvarade, se Bilaga 1. Vid transkriberingen togs utfyllnadsljud som nysningar, skratt, pauser och öh, bort för att göra transkriberingen lättare att läsa.

⁴⁴ Glaser, 2015, 119-120

⁴⁵ Ibid, 120-121

⁴⁶ Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 1997, 104-105

4.8.1 Presentation av pojkarna från Afghanistan

De intervjupersoner som har varit delaktiga i min undersökning kommer här presentera lite närmare, pojkarna har fått de fiktiva namnen: Simon, Adam och Daniel. Vad dessa pojkar har gemensamt är att de alla kommer från Afghanistan och att de är mellan 17-19 år gamla. Simon och Daniel har bott i Sverige i lite mer än två år och Adam i lite mer än ett år, men alla tre pojkarna har idag uppehållstillstånd och har kommit till Sverige som ensamkommande flyktingar. Alla tre på samma skola men i olika klasser på introduktionsprogrammet för nyanlända och alla tre har med tanke på sin korta tid i Sverige goda kunskaper i det svenska språket i tal. Pojkar har olika bakgrund, Adam är den enda av de tre pojkarna som inte har gått i en traditionell skola, istället gick han i koranskola. Både Simon och Daniel har gått nio år i statlig skolan i Afghanistan och båda tillhör den majoritet i Afghanistan som talar antingen dari eller pashto, men Adam tillhör ett av de många minoritetsfolk som kallas för hazarer, vilket betyder att hans modersmål är pashto med en speciell hazarisk dialekt. Alla tre talade redan innan de kom till Sverige minst tre språk. De är alla från olika områden av Afghanistan, Daniel kommer från huvudstaden, Simon från en stad som i storlek är som Halmstad och Adam kommer från en mindre by på landsbygden.

4.8.2 Kritisk metodreflektion

Jag valde att använda mig av tre pojkar från Afghanistan som intervjupersoner och dessa intervjuer tog plats ansikte mot ansikte och enskilt. Genom att göra intervjuerna enskilt och ansikte mot ansikte gavs jag möjlighet att se hur de intervjuade reagerar med uttryck. Jag finner att detta är en effektivare och bättre intervjumetod än att göra intervjun via telefon. Anledningen till att jag valde just landet Afghanistan är att vi idag har många nyanlända elever från det land och att jag anser att det finns en relevans och en poäng att välja ut just ett specifikt land att fokusera på och med det göra en avgränsning. Ett intresse hos mig låg också i att se om deras skolsystem ser annorlunda ut med tanke på Afghanistans historia. Det är ett splittrat land med många minoriteter och många språk men det som verkar ena landet är religionen. Afghanistan har under många år varit ett land som inte har stått för demokrati och detta har jag haft tankar på om det rimligen har påverkat skolan. Dock är jag medveten om att dessa tre pojkars svar inte kan ses som generaliserbart för alla pojkar från Afghanistan. Detta är deras upplevelser och om mitt syfte var att tala om en generell uppfattning kring nyanländas upplevelser i ämnet historia skulle jag behövt både använda mig av enkäter och ett större antal intervjupersoner. Inte ens då hade

resultatet kanske blivit generaliserbart. Jag är medveten om att de pojkar jag intervjuar ha fått tala ur sitt minne. De lämnade Afghanistan för mellan två till tre år sedan och tiden har gått men trots detta tror jag att deras upplevelser är sanna och att deras svar är av hög sanningshalt. Dock har jag haft i åtanke att tänka källkritiskt och ofta i intervjuerna har jag ställt samma frågor fast omformulerade för att verifiera de svar som de tidigare har gett mig. Det faktum att det är eleverna själva som har valt att ställa upp i intervjuerna finns det både för och nackdelar med. Detta är individer som redan på förhand känner mig som person och eventuellt av denna anledning känner sig trygga att prata med mig, men kanske att jag hade fått ut andra svar om jag hade frågat lärare på deras skola om elever jag skulle kunna intervjuar. Jag har under intervjuernas gång reflekterat över min egen roll som intervjuare och funnit att jag tror att detta val gynnade mig. Sättet jag lärde känna Daniel på var genom ett projekt som Högskolan i Halmstad initierade. Detta projekt heter Näktergalen och projektet gick ut på att vara mentor åt ett ensamma kommande flyktingbarn. I mitt deltagande i detta projekt kom jag i kontakt med Daniel. Han var dock inte det barnet som jag var mentor åt men vi gjorde många gruppaktiviteter och det slutade med att vi idag är vänner. Genom Daniel har jag lärt känna hans vänner och det var på så sätt som jag har en relation till dessa pojkar. Även om jag känner dessa tre pojkar var jag till en början orolig för att de kanske inte skulle kunna uttrycka sig så att jag skulle förstå deras svar men även att de skulle ha svårigheter att förstå mina frågor, detta har inte visat sig vara ett problem.

4.9 Transkribering

Intervjuer kan registreras på olika sätt menar Kvale men ljudinspelning är det vanligaste alternativet. Fördelen med ljudinspelning är att den som intervjuar helt kan fokusera på ämnet och dynamiken i intervjun. Orden, tonfallet och pauser registreras i en permanent form, vilket gör att den som intervjuar kan gå tillbaka i efterhand och lyssna om. Men det som inte kommer med är den visuella aspekten.⁴⁷

Kvale menar att det vanligaste är att skriva ut den bandade intervjun till en skriftlig text och detta medför en mängd olika metodiska och teoretiska problem. När intervjun blivit utskriven betraktas det som det enda pålitliga empiriska materialet i intervjuprojektet. Men den utgör inte intervjuforskningens grundläggande fakta utan räknas som en muntlig källa

⁴⁷ Kvale, 1997, 147

som blivit en skriftlig.⁴⁸ Att skriva ut en intervju i skrift är att frysa tiden menar Kvale, den muntliga källan förvandlas till skriftlig. Att transkribera betyder att transformera, det går från en form till en annan. Att rakt av transkribera en intervju kan vara problematiskt och det kan bli svårläst i efterhand. Utskriften blir en översättning från ett språk till ett annat, från tal till skrift och det finns stora skillnader i dessa olika språk. Om man skulle transkribera en intervju rakt av skulle den både bli tråkig och osammanhängande, med ofullständiga satser och avvikande från ämnet.⁴⁹ Vid utskrift struktureras intervjusamtalet till en form som lämpas för analys. Hur man väljer att transkribera beror på en mängd olika aspekter såsom: tid för utskrift, pengar och syftet med undersökningen. Att skriva ut intervjun från en ljudupptagning förknippas med en rad tekniska och tolkningsmässiga problem och på detta finns det ingen standardlösning, utan kräver avgöranden från den som transkriberar. Något som kan vara avgörande för hur lång tid en transitering kan ta har att göra med hur detaljerad man vill vara.⁵⁰

Kvale menar att en grundregel som finns vid transkribering är att det tydligt framgår i undersökningen hur utskriften av intervjun har gjorts. Transkribenten ska fundera över: ska intervjuuttalandena återges ordagrant, inklusive de vanligt förekommande upprepningarna. Eller ska transkriberingen få en mer skriftspråklig karaktär? Ska intervjun återges i sin helhet eller ska den sammanfattas och koncentreras? Ska pauser, skratt, harklingar och liknande tas med? En fråga som bör ställas innan man skriver ut intervjun är avsikten med transkriberingen.⁵¹

5 Bakgrundsfakta

5.1 Introduktionsutbildning

Hassan Sharif skriver i *Ungdomarnas beskrivningar av mötet med introduktionsutbildning för nyanlända*, att det första de nyanlända eleverna får göra innan de börjar i den svenska skolan är en kartläggning av sina tidigare skolkunskaper och själva introduktionsutbildningen. Det sker i samarbete med lärare i svenska som andraspråk, kurator, skolsköterska och studievägledare. Tillsammans kartlägger de elevens tidigare skolkunskaper och elevens nuvarande sociala förhållande och dennes framtidsplaner vad gäller val av nationellt gymnasieprogram. Denna

⁴⁸ Kvale, 1997, 149

⁴⁹ Ibid, 152-153

⁵⁰ Ibid, 155

⁵¹ Ibid, 155-156

grupp som först möter eleven har som uppgift, enligt en lärare som intervjuas att i första hand kartlägga elevens skolbakgrund och identifiera dennes starka och svaga sidor.⁵² Efter det första introduktionssamtalet testas elevens kunskaper i standardiserade tester liknande nationella prov i kärnämnen matematik, svenska och engelska. Efter dessa tester placeras eleverna ut i olika grupper på antingen nybörjar eller fortsättningsnivå utifrån förkunskaper i respektive ämne. Även om dessa elever går på en introduktionsutbildning på gymnasienivå så är den undervisning som de får på grundskolenivå. Målet med introduktionsutbildningen är att eleverna ska klara de nationella proven. Det är först när eleverna blir placerade i fortsättningsnivån som de får läsa förutom kärnämnen (matematik, svenska och engelska) samhälls- och naturorienterande ämnen (fortfarande på grundskolenivå) plus datorkunskap och idrott. Det är de nationella riktlinjerna som gäller för kärnämnen men lokala kursplaner för övriga kurser.⁵³

De nyanlända eleverna måste uppnå godkända kunskaper i minst 8 ämnen för att bli behöriga på de yrkesförberedande programmen och i 12 ämnen för att få behörighet till studieförberedande program.⁵⁴

5.2 Barnens situation i Afghanistan

Afghanistan är ett väldigt fattigt land som ligger i Centralasien med cirka 32 miljoner invånare. Segregationen i landet räknas till en av de strängaste i världen och befolkningen består av cirka 35 olika minoriteter, varav den största stammen är pashtuner. I Afghanistan finns det två officiella språk, pashto och dari men har även ett 30-tal mindre språk. I ett sådant splittrat och uppdelat land finns det framför allt en sak som enar landet och det är religionen. Majoriteten i landet är sunnimuslimer på cirka 80 % men cirka 19 % är shia muslimer. Andelen läs- och skrivkunniga i Afghanistan är inte högre än cirka 10 % i de flesta områdena av landet. Detta gäller såväl för kvinnor som för män. Även om inte läs och skrivkunnigheten är hög är det vanligt att recitera dikter och att kunna tala flera språk.⁵⁵

⁵² Sharif, 2016, 94

⁵³ Ibid, 94-95

⁵⁴ Ibid, 97

⁵⁵ Brunnberg, Elinor & Darvishpour, Mehrdad. Etnicitet, kultur och genus. Om ensamkommande barn och mötet med den svenska skolan. *Skolans möte med nyanlända*. Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.). 111-128. Stockholm: Liber, 2016, 119-120

6 Analys

För att få fram ett resultat ur mina intervjuer har jag använt mig av kodning, denna kodning består av begrepp som kommer från indikatorerna. Indikatorerna presenteras som citat och åter igen kommer användning av fiktiva namn gälla för de pojkar jag intervjuade: Simon, Adam och Daniel.

6.1 Avsaknad av lärare och hjälp i skolan i Afghanistan

Begrepp

Skolan i Afghanistan var för ungdomarna en arena som bringade osäkerhet, med dålig eller icke existerande struktur. Många gånger fanns inte lärare för att undervisa, lärarna fanns heller inte i skolan för att hjälpa eleverna. Detta ledde till att hjälp blev ett centralt begrepp för att kunna tolka och förstå intervjuerna. När eleverna talade om sin skolgång och sina upplevelser kring skolans lektioner i Afghanistan uppdagades att det fanns vissa skillnader mellan pojkarnas erfarenheter av sin tidigare skolgång. Två pojkar använde uttryckligen att de ”inte hade lärare som undervisade” dem och att ”lärare var inte intresserade av att hjälpa eleverna” Dessa uttalanden visar på två olika saker. Dels att när lärare var där var de inte intresserade av att hjälpa eleverna och dels att lärarna allt som oftast inte var närvarande i skolan. För både Simon och Daniel hade skolan varit en plats som inte hade gett dem struktur eller lärare som ville hjälpa dem till att lära. Dock skiljde sig Adams upplevelser av koranskolan från de andras upplevelser. Hans lärare var ständigt närvarande och det krävdes av Adam att han alltid kom i tid och han fick hjälp med sina koranstudier. Men Adam framhöll att lärarens jobb var att vara lärare och inte elevernas vänner. De skulle förtrycka sina elever så att de kunde lära sig. Pojkarna i intervjuerna upplevde att skolan inte ville hjälpa dem och att många lärare inte var utbildade till att vara lärare.

Indikator 1

Avsaknad av lärare menade Simon var ett ständigt återkommande problem som påverkade hans utbildning. När läraren inte fanns till hands fick han klara sig på egen hand. Ett problem som också uppmärksammades var att när läraren väl fanns på plats i skolan saknade läraren i många fall en utbildning i att vara lärare.

Simon: Man blir trött av att man, de vet i Afghanistan vissa lektioner hade vi inga lärare. Du vet vi hade lektioner men läraren var sjuk eller så kom de bara för att berätta någonting eller så gick de bara, tog kaffe och satt med de andra lärarna och pratade. Det var ingen som berättade för eleverna, vi fick

gå fri runt i skolan, det var ingen lärare som kom och visade. I Afghanistan då lärare bara kommer och prata om ämnet och sedan går. De lärare som jobbar på statliga skolor de har lägre lön så det påverkar att de inte vill jobba på ett bra sätt. De tjänar inte mycket och många lärare har extrajobb för att försörja sig. Det är därför de inte tänka så mycket på eleverna, eleverna går bara i skolan och inte lära sig någonting. Eller de flesta lärare har inte läst till att bli lärare, utan bara slutat skolan och direkt börja jobba som lärare.

Indikator 2

Koranskolan var inte en plats där läraren hjälpte eleverna. Men det enda alternativet för Adam att få kunskap.

Adam: De var lärare, de ska liksom inte vara en kompis med eleven. De skulle vara lärare och förtryckare för att du ska lära dig. Statlig skola fanns längst bort på andra sidan av byn. Men jag aldrig åkte där och jag ville inte alls, de är talibaner. De gillar inte hazarer och shiamuslimer. I koranskolan man fick inte gå på toaletten. Vi sitta inte på stolar utan sitta på marken och läsa koranen

Indikator 3

Daniel definierar sin tid i skolan som jobbig och svår. Han fick inte den hjälp han behövde av lärarna i skolan. Det slutade med att han hoppade av skolan och på egen hand betalade en extralärare för hjälp.

Daniel: Jag blev dåligt behandlad av lärarna och sen det krävas pengar, då familjen inte hade råd med bättre lärare. Så det var väldigt dåligt med betalningen när jag var i skolan. Asså lön för läraren, det är därför de började starta grupp att hjälpa extra för lektionerna men det kostar pengar och detta hade inte min familj råd med. Lärare var inte intresserad att hjälpa eleverna, bara tänka att utnyttja systemet eller situationen att inte ge full hjälp i skolan och ge eleven det den behöver i skolan. Det är därför de fokuserar på att utnyttja eleven så att de kan få extra pengar.

6.2 Från hot och kränkningar i Afghanistan till att lära sig hur man lär sig i den svenska skolan

Begrepp

Samtidigt som pojkarna talar om sin skoltid i Afghanistan och att avsaknaden av lärare var ett problem och att de ansåg att de inte fick den hjälp den behövde av lärarna framkom det att samtliga pojkar hade blivit hotade och kränkta av sina lärare. Hot och kränkningar och rädsla för att läraren skulle skämma ut en var någonting som alla tre pojkarna vittnade om. Till följd av

detta blev även hot och kränkningar ett bärande centralt begrepp. Genom våld och hot hämmades elevernas vilja till skolan men även förmågan att tänka självständigt. Det fanns en rädsla att göra eller säga fel. Efter att ha gått i skola både i Afghanistan och i Sverige framkom det att de själva förmådde reflektera över sitt lärande och att de själva såg kritiskt på sin egen skoltid i Afghanistan till följd av våldet och kränkningarna. Vad som framkom var att de tyckte att skolan i Sverige var bättre men, att de även kunde förklara varför de tyckte att det var bättre här i Sverige än i Afghanistan. De har nu i Sverige inte bara en tryggare miljö och lärare som visar respekt och omtanke, och de uppvisar kunskap om hur de lär sig. Vilket leder till tillägg av begreppet om hot och kränkningar.

Indikatorer

Indikator 1

Att komma försent eller svara fel på frågor kunde leda till straff. I skolan befann sig eleverna under ständiga hot om straff. Simons förklarade och motiverade varför Sverige hade bättre skola än Afghanistan för att eleven blir sedd av läraren och han får jobba på det sätt han trivs med.

Simon: Om eleven kom försent eller inte kunde svara på fråga från lärare, den kunde slå eleven om man inte hälsade. De brukade komma in i klassen med en metall linjal eller så. För att hålla tyst på eleverna under lektionen. I Sverige vi har den bästa studieprogrammen för att alla eleverna kan lära sig bättre, på bästa sätt och att man kan jämföra med sitt egna liv. Man måste kunna förstå det man läser, inte bara studera exempel och sedan glömma bort allting till provet. Om jag jämför med Afghanistan det är så man läser i ett ämne till provet och efter provet man glömmer bort allt. I Afghanistan vi glömmer bort allt efteråt. I Afghanistan det var ingen som berättade för eleverna, vi fick gå fri runt i skolan, det var ingen lärare som kom och visade.

Indikator 2

Skolan var en plats där våld inte var ovanligt förekommande och våldet var inte någonting som skedde från två sidor. Läraren hade befogenhet att slå eleverna och eleverna fick passivt ta slag och kränkningar. Att inte längre bli nertryckt av sin lärare ledde fram till insikt om hur han lär sig på bästa sätt och att känna sig trygg och inte rädd i den svenska skolan där han får uttrycka vad han vill.

Adam: I skolan det var helt katastrof, lärare slår eleverna för att om eleverna glömmer någonting.

Tillexempel du kunde inte koranen som du hade i läxor och om du inte kunde läsa framför lärare då läraren började slåss med stort trä. Jag fick slag när jag inte kunde eller glömma bort min "part" som jag glömde hade i läxa. Jag glömde att läsa den och lärare slog mig och jag fick jätteont på fingrarna. Jag kommer aldrig att glömma det, det finns ett sträck här i mitt hår där det inte finns något hår för läraren slog mig. Det var stryk, straff. Jag lär mig på bästa sätt där andra inte förtrycker mig. Att säga vad jag vill och ingen annan ska trycke ner mig. Diskutera med andra och säga vad jag vill. I Afghanistan det är liksom ett dagis att man bara lära sig koranen inget mer. Jag kan säga att jag kan typ en halvtimme kan läsa koranen utantill. Det är inte mitt modersmål, men ändå. I koranskolan man fick inte gå på toaletten. Vi sitta inte på stolar utan sitta på marken och läsa koranen. I Afghanistan eleverna är på egen hand och får göra vad de vill. Du läser, du studerar. Det är skillnad med här i Sverige får du säga vad du vill, där kunde du inte alls, du måste säga vad de vill. Jag tycker det är jätteroligt idag i skola. Jag hatar att vara ledig. Jag önskar att ha skolan i helgerna också. För här är kul att gå i skolan, men inte där. Det är en plats som uttrycker att du inte får säga vad du vill. Du måste lära dig de saker som de säger. Det är därför jag tycker det är skönt att gå i skolan i här i Sverige.

Indikator 3

Rädsla för att bli slagen och kränkt ledde till att lusten till skolengagemang försvann. Vikten av att känna sig trygg och att lärarens roll är av stor betydelse och är ett viktigt inslag i att känna glädje för lärande för Daniel. Denna känsla av att känna glädje för skolan kom tillbaka för honom i den svenska skolan.

Daniel: I Afghanistan, att lärare ska prata om någon ämne och ha kontroll om vi gjort hemläxa, uppgifterna. Och om vi inte har gjort uppgifterna vi får slag, de slog oss med pinne i handen du vet, öppna handen och slå. Skillnad i Afghanistan vi har fått lära oss efter det här rädd känsla man blir rädd för lärare. Att respektera dem och vi vågar inte prata med dem som ett vänskap. Till slut jag blev besviken på skolan och hade inga känsla för skolan. Jag var mest fokuserad på teknik och motorer och elektronik. Det var det, min starka sida och det var synd att lärarna har inte tagit sin, hänsyn och fattat vem jag är vid denna tiden. Kanske jag byggt mycket min kunskap om de hade engagerat mig liksom och inte skämma bort mig framför eleverna. Jag har upplevt detta första gången jag var på introduktionsprogrammet och sett hur mycket lärare engagera bara av att lära dig språket och lära dig allt annat. Jag tänkte det kul att vakna varje morgon och ha det här att ha elevkänsla som går till skolan som alla andra och roligt att vara med roliga snälla människor. Jag lär mig bäst av lärares presentationer och läsa hemma. Vissa ämnen när vi fått en bra lärare så vi lära sig jättemycket av det här ämnet och den kan påverka vem är läraren. I Afghanistan jag missade ett år för talibanerna. Jag missade även ett år innan talibanerna i mina studier. Jag var ointresserad av skolan och klarade inte

skolan. I Afghanistan lärare säga du är dum, du klarar inte skolan du läser inte, du har väldigt svårt att lära dig. Då visste jag inte att jag har dyslexi, sen jag kom till Sverige då veta jag att jag har denna sjukdomen jag har inte fått reda på detta i hemma landet. Men i Sverige man kan bli vän med en lärare, det är väldigt lätt man engagerar mycket i skolan eller på vissa ämnen och man kan få det här hjälpet man behöver. Det är väldigt lätt att söka källan om man vill ta reda på någonting genom internet eller biblioteket, vi hade inte bibliotek i skolan. Jag visste inte vad ett bibliotek var innan jag kom till Sverige. Min berättelse det kan låta lite sorligt men det här är verkligheten som jag har levt i Afghanistan under detta perioden. Det är därför utbildningen i Afghanistan utbildningen var sämsta som finns. Politisk problem.

6.3 Ovisshetens historia

Begrepp

Samtidigt som de tre pojkarna har gått i skolan och har olika erfarenheter av att bli undervisade av lärare uppstod det någonting viktigt när de talade om ämnet historia. Dels hade eleverna svårt att särskilja mellan religion och historia, men även mellan de övriga SO ämnena. I intervjuerna uppkom det att pojkarna inte riktigt visste om det de hade lärt sig var sant eller om de verkligen hade läst "historia". Begreppet ovisshetens historia har av denna bakgrund uppkommit som ett centralt begrepp. Uppfattningen om vad historia är verkade för dessa pojkar vara lite diffust och de såg det mer som en integrering av alla so-ämnen.

Indikatorer

Indikator 1

Historia i Afghanistan verkar vara kopplat till religion och då framför allt till islam. Frågor om och kring historia kan vara svårt framför allt när det är kopplat till religion

Simon: Historia om andra eller första världskriget då frågar läraren eleverna om de kan repetera och fråga vem har förstätt. De elever som har förstätt räcker upp händerna och sedan står de framför tavlan och börja prata. Frågor som är känsliga kan vara svårt, jag har läst religion i Afghanistan fokus mest på islam. Det är mycket gemensamt mellan ämnena. De religionerna vi har lärt oss även att det finns i skolan i historia. Jag läste tillexempel om Abraham även i historia, berättelser om Moses när båten, nej det var Noak. Moses han var jude och gick genom havet. Ja det är de sakerna man har lärt sig och faraoner. I historia vi fokuserar mest på mellanöstern länderna och även i geografi. Jag har läst mycket om Asien.

Indikator 2

Att läsa historia men inte veta om ifall det man har läst stämmer eller inte skapade osäkerhet om den historia som tidigare har förmedlats verkligen stämmer.

Adam: Jag gillar att veta baktiden tillexempel vem var Hitler. Jag har läst jättemycket om muslimer och kristna och buddhister. Jag tycker att jag kan litegrann. Jag fick läsa historia och jag vet inte om jag har lärt mig rätt eller fel. Men historia jag vet inte vilken har rätt och jag bryr mig inte så mycket.

Indikator 3

En av pojkarna upplever det som svårt att veta var gränsen mellan historia och religion gick. Efter en tid i Sverige växte även tankar kring den kunskap som hade tillförskaffats i Afghanistan fram, om vad som var sant och inte sant?

Daniel: Jag hade historia i nästan 5 år jag läste historia plus religion. Mer om arabiska historia, och historia från mitt land och de länder omkring, men mycket om islamhistoria i krig. Det var vissa grejjer det var inte riktigt sanning i Afghanistan. Det var mer anknytt till ett religion och ville presentera den religionen är rätt väg och allt möjligt och det kan man fatt att det skiljas mellan historia och religion men det var inte så där, men här. Den ämne som jag inte intresserad av över huvud taget är religion, för att när jag uppvuxit, jag tror inte på Gud på nått sätt, man kan inte bestämma över att, jag vill inte läsa dem ämnen i skolan till och med, och religionsämne var obligatorisk om man inte är godkänd på den, man får inte klara skolan. Det är därför det var väldigt svårt för mig att läsa i skolan.

6.4 Lätt för att lära sig språket men svårt att förstå

Begrepp

Pojkarna uppgav att inställningen till att lära sig ett nytt språk var viktig. Alla var de överens om att det svenska språket var väldigt viktigt att lära sig. Problemet uppkom när det verkligen kom till att förstå vad det var som sades och vad man skulle göra med språket. Den som hade haft störst svårigheter med att lära sig svenska var Adam, då han innan han kom till Sverige inte kunde skriva med europeiska bokstäver. Både Simon och Daniel både talade och skrev på engelska innan de kom till Sverige. Samtidigt som de hävdade att de ibland kunde ha det svårt med svenskan, så menade de att det inte var svårt att lära sig det heller. Vilket blev ett viktigt begrepp.

Indikatorer

Indikator 1

Språk uppfattades som roligt, men framför allt upplevdes det svenska språket som viktigt för att klara av skolan.

Simon: Språkännen tycket jag om tillexempel engelska och svenska eftersom att jag tycker att jag måste jobba med svenska och engelska. Jag måste lära mig mer och mer. Jag tro det påverkar, för att kunna svara eller för att kunna plugga. Men även för att förstå frågan då behöver man språket för att kunna resonera då behöver man språket för att kunna svara på det bästa sättet.

Indikator 2

Det upplevdes som svårt att lära sig två nya språk samtidigt, men det kändes samtidigt som viktigt att vilja lära sig och att fortsätta kämpa med det svenska språket.

Adam: Jag kunde skriva men jag kunde inte alls skriva svenska och engelska. Jag tror att det är lätt för dem som kämpar, allt är lätt för dem som kämpar. Om man inte vill lära sig så får man säga nej svenska är inte lätt så får man gå hem och sova inte studera eller plugga, det är absolut alltid svårt. Två nya språk samtidigt det är tufft. Men jag har snälla lärare som säger, du kan lära dig.

Indikator 3

Det upplevdes som lätt att lära sig nya språk, framför allt om man gillade språket.

Daniel: Jag tycker det är lätt att lära mig nya språk. Om man har inte läst andra språk, det blir väldigt svårt att lära sig nytt språk och om man gillar språket det blir lättare att lära sig mer språk. Svenska har blivit en del av mitt liv. Utan det här språket, blir väldigt mörkt för mig.

6.5 Från drillning och att lära sig fakta utantill till åsikter och färdigheter i reflektion

Begrepp

Pojkarna förklarade att deras skolgång i Afghanistan hade handlat om att lära sig saker innan-och utantill. Det hade handlat om att memorera texter och att kunna upprepa dessa texter inför såväl läraren som de övriga eleverna. Att det handlade om drillning och att lära sig fakta utantill. I Sverige har vi gått ifrån att ensidigt använda denna drillningsmetod, även om vi i vissa övningar och moment i skolan fortfarande använder oss av utantillärning. Bland annat när elever ska lära sig mattetabellen eller när det kommer till glosor. Det visade sig att pojkarna kände sig bekväma med att lära och läsa glosor här i Sverige. Samtalen med pojkarna visade att färdigheter i att

reflektera till viss del hade varit svårt för dem. De verkade ha svårt att skilja mellan reflektion och att ha en åsikt. De hävdade att de tyckte att det var svårt med reflektion, men i svaren de gav mig kring frågan om ifall reflektion var svårt visade det sig att de inte egentligen hade problem med reflektioner i sig, för reflekterade det gjorde de, men när det kom till att ta sig an en reflekterande uppgift blev det svårare. Vad som även visat sig var att rädslan för straff från lärare levde kvar i minnet, vilket kunde vara en anledning till att reflektion inte var någonting som pojkarna var vana eller bekväma med.

Indikatorer

Indikator 1

Att lära sig glosor upplevdes som både viktigt och nödvändigt för att klara av skolan i Sverige. Framför allt som nyanländ elev som saknade begrepp på svenska. Diskussioner i skolan, för att ge elever möjlighet till att öva i att reflektera verkade vara svårt, om Simon inte var förberedda på ämnet.

Simon: Vissa glosor måste man kunna för att förstå ämnet bättre eller för att kunna förklara när man vill prata och skriva om något ämne. Till exempel om man kan lära sig glosor, demokrati, då man kan djupt i demokratin. Ibland det hjälper till. I början var det mer glosor. Men nu vi jobbar mer med att vi ska förstå och leta fakta på internet. När vi har haft diskussioner i skolan i Sverige, kanske det i vissa fall har varit svårt, men jag kan säga åsikter om ämnet och så vad jag tycker om detta ämne. Men i vardagslivet jag har lärt mig mycket som jag kan resonera och säga mina åsikter om ämnet. Jag tror det beror på frågan. Om man redan har information om ämnet då är det självklart lättare att man kan resonera och reflektera om ämnet bättre och prata. Om man inte har haft information innan då blir det svårare. Om man har haft information innan då även om man inte kan språk så bra man kan komma på väg att börja reflektera och analysera ämnet.

Indikator 2

Adam uppfattade glosor som ett användbart verktyg för inläring av kunskap. Rädslan för att säga fel eller tycka fel påverkade sättet för Adam att förhålla sig till reflektion i skolan i Sverige, även om kunskapen att kunna reflektera var utvecklad.

Adam: Ja jag trivs liksom fisken i vattnet med glosor. På det sättet man kan lära sig jättebra tycker jag. I Afghanistan det var inte så med reflektering. De kommer att slå dig jättemycket på grund av att du inte respekterar religionen. Det var inte alls som i Sverige, det lärare säger måste du acceptera. Du måste tänka på såna saker som läraren säger, du kunde aldrig kunna berätta i moskén om Jesus

till exempel du kunde aldrig prata om annan religion. Du ska vara muslim och ska tro. Jag gillar att kämpa jättemycket för kvinnors rättigheter, jag tänker mycket på min syster och min mamma. Men det var konstigt att komma till Sverige. Jag tycker själv att kvinnor måste ha rättigheter för där den staden eller den by som vi bodde kvinnor hade inga rättigheter och kvinnor får inte gå ut utan någon man. Och jag tycker det är så hemskt just nu eftersom jag har bott här bara ett år. Jag ser här människor och kvinnor gör vad de vill. Men jag tänker va? I Afghanistan stackars de kvinnor som bor där. Jag hatar religion, det ska inte vara skillnad på människor. Jag inte tycka om när folk frågar om min religion, det ska inte spela någon roll.

Indikator 3

Att arbeta med glosor var ett vant arbetssätt för Daniel och som han trivdes bra med. Det fanns en avsaknad av tidigare förkunskaper i att reflektera i diskussioner i grupp för Daniel vilket gjorde uppgiften svår.

Daniel: Ja jag gillar, absolut glosor. Jag har väldigt svårt med reflekterande frågor, det var problemet i skolan att vi inte hade grupparbete, detta som jag inte visste om att man kunde göra i skolan. Det är bara här i Sverige som jag vet om och det saknar i Afghanistan. Ja men det är svårt för jag inte kunde innan jag kom till Sverige. Det var väldigt svårt för mig att argumentera med lärare i Afghanistan om någonting om ett ämne eller någonting de skämma ut dig direkt.

7 Diskussion av resultat

I detta avsnitt kommer jag att diskutera mitt resultat med utgångspunkt i tidigare forskning och binda samman detta med mina egna reflektioner av denna undersökning. Jag kommer här att lyfta fram likheter och skillnader mellan de tre intervjuerna som utgör min empiri.

7.1 Slutsat

Jag redovisar här mina övergripande slutsatser, där jag återkopplar till mitt syfte och mina problemformuleringar. Redovisningen sker i punktform.

När jag började arbetet med denna studie gick jag in med en tanke om att nyanlända elever på introduktionsprogrammen möter olika prövningar i skolans värld och i ämnet historia.

Utmaningar som det redan finns mycket forskning kring är: "det är inte min historia", identitet, språk som hinder och trauma. Min tanke var att det kanske finns fler hinder för dessa nyanlända elever som det möjligen inte finns så mycket forskning kring vilket ledde mig till att fundera kring de olika kunskapskrav som ställs i den svenska skolan. Reflektion är ett kunskapskrav som

ställs på såväl nyanlända elever som på övriga elever i den svenska skolan. Intresset väcktes hos mig då jag har uppfattningen att reflektion som är en betydelsefull kunskap och färdighet i den svenska skolan, kanske utgör en stor utmaning om man kommer från ett annat land med ett annat sätt att lära sig kunskap på. Denna krock som jag förväntade mig att få beskriven var inte framträdande i intervjuerna från elevernas sida. De framhöll att de tyckte det var svårt att reflektera, men de verkade inte lägga någon större vikt vid detta och inte heller vid detta sätt att lära sig kunskap.

När det kom till ämnet historia gick jag in med den förutfattade meningen att de hade haft historia och att ämnet framför allt hade handlat om den afghanska historien, och med inflytande från den kringliggande regionen. Detta visade sig delvis stämna, men vad som även visade sig var att ämnet historia i Afghanistan till stor del verkade vara sammanknuten med övriga SO ämnen, främst religion. När det kommer till de tre afghanska pojkarna utgick jag från att de hade tidigare erfarenheter av utbildning och att de inom den utbildningen hade haft ämnet historia. Även att de under sin tid på introduktionsprogrammet hade haft undervisning i historia. Jag utgick från att pojkarna hade tidigare erfarenheter av hur undervisning går till och vad som förväntas av dem som elever i och under undervisningen. Jag hade den förutfattade meningen att jag i fråga om vad som förväntas av elever skulle bli en krock gentemot den svenska skolan, framför allt vad gäller reflektion. Detta visade sig också vara fallet. De uttryckte nämligen att de tyckte det var svårt med reflekterande uppgifter framför allt om de inte på förhand hade fått information om det ämne som skulle reflekteras kring. Med information blev reflekterande i deras uppfattning lättare.

När det kom till vanligt förekommande hinder för nyanlända elever "språket" uppvisade alla tre pojkar att de var väl medvetna om betydelsen av att lära sig svenska men de framhävde också att språk är roligt att lära sig. Ingen av de tre pojkarna framhöll att de såg sina brister i svenska som ett hinder. En möjlig anledning till varför de inte verkade se språket som ett hinder kanske har att göra med att de redan i sitt hemland talade minst tre språk. Att lära sig språk var kanske inte ovanligt för dem, vilket eventuellt har lett till att de inte såg språkbrister som ett allvarligt hinder. De såg snarare vinsten och möjligheterna som öppnades för dem om de lär sig bättre svenska.

- Resultatet visar att gällande min fråga om *"På vilka sätt har eleverna under sin tid i Afghanistan lärt sig kunskap om historia?"* så är svaret entydigt. De har lärt sig delvis genom egna studier då lärare på deras skola inte har varit fysiskt närvarande eller inte kunnat vara behjälplig, även att inläring har skett genom drillning och utantillinläring. Under sin skoltid i Afghanistan utsattes de för hot om straff om de inte lärde sig just det läraren hade gett dem i läxa, vilket får mig att dra slutsatsen att inläringen var mer som ett måste än det som vi strävar efter i Sverige "lust till att lära".
- På frågan om *"Upplever eleverna några svårigheter beträffande sättet undervisningen sker på i Sverige i ämnet historia?"* blir svaret både ja och nej eleverna själva framhävde att deras upplevelser av den svenska skolan i väldigt positiva ord. Skolan i sig var de väldigt nöjda med så även lärarna. Simon menade att det program han går på är väldigt bra för att läraren elev anpassar uppgifterna så alla elever kan lära sig på det bästa sättet för dem. Adam sa att han lär sig bra och trivs i skolan för att läraren inte förtrycker honom och idag tycker han det är väldigt roligt att gå i skolan. Daniel talade om lärarens engagemang och att det idag är roligt att vakna på morgonen för att gå till skolan. Vad dessa elever tycktes tala om är att i Sverige och med de lärare de hade, fick de "lust att lära". Lärarna förtryckte dem inte och de fick hjälp i sina studier. När det kom till den fysiska miljön och känslan för skolan finner jag inte att den svenska skolan utgör något hinder i undervisningen de får hjälp av lärare och de trivs. Men när det kommer till ämnet historia så verkar de trivas men det som kan ses som ett hinder är att de inte riktigt vet vilken "historia" som stämmer med verkligheten. Vad gäller ovisshetens historia kan detta möjligen sätta käppar i hjulet för lärandet eftersom alla tre pojkarna pointerar att historia för dem inte stämmer överens med vad de har lärt sig om historia i Afghanistan.
- Frågan *"Kan det finnas hinder i skolan för de nyanlända eleverna vad gäller den svenska historiedidaktiken när det kommer till hur eleverna lär sig kunskap?"* är svaret mycket beroende på de lärare som pojkarna har mött och kommer möta i framtiden. Svaren som pojkarna gav mig visar att när det kom till deras kunskaper i färdighet och förtrogenhet med att reflektion sa de att de tyckte det var svårt men att det blev lättare om de har fick information om ämnet som ska reflekteras om. De är duktiga på att reflektera men när det

kom till kunskapskravet i skolan att reflektera var de tveksamma och tyckte det var svårt. Detta leder mig till att dra slutsatsen att det hänger mycket på läraren som de har. Om de får hjälp och vägledning i HUR man bör eller gör en reflektion.

7.2 Resultatdiskussion

Det mest påfallande med elevintervjuerna var den stora skillnaden i upplevelsen att gå i skolan i Afghanistan och i Sverige. Trots de negativa erfarenheter de hade av skolan i deras hemland verkade alla tre pojkar vara nöjda i den svenska skolan, lärare och med sin lärande situation. Att skolan i Afghanistan skiljer sig åt var det ingen tvekan om. Gemensamt för de intervjuade pojkarna var frånvaron av lärare, hjälp och utbildad personal. Simon upplever framför allt frånvaron av lärare, Adam minns att hans lärare var auktoritär och någon man inte var vän med och att han inte hade tillträde till den statliga skolan då han tillhör ett minoritetsfolk men även att han tillhör en minoritet i sin religion, då Adam är shia och inte sunnimuslim. Daniel upplevde en stor frustration då han inte upplevde att han fick den hjälp han behövde i skolan i Afghanistan. Alla tre verkar dock trivas i den svenska skolan. Detta stämmer överens med vad Bunars rapport säger om Cedebergs avhandling om den enskilda individens betydelse kan ha för lärandet för nyanlända elever.⁵⁶ I detta fall verkar de lärare som dessa elever har kommit i kontakt med, se dessa individer och vill hjälpa dem att lära sig.

Tydligt framträdande i intervjuerna var pojkarnas upplevelser och erfarenhet av hot och straff i skolan. Lärare gick i klassrummet med ett verktyg som användes för bestraffning, om man kan försent, inte kunde sin läxa, inte hade samma uppfattning som läraren eller inte uppförde sig korrekt visste eleverna vad konsekvensen kunde bli och det var våld. Här finner jag också en stor kontrast till hur de ser på den svenska skolan. Vad alla tre pojkar bekräftar i sina berättelser, är att de inte känner sig kränkta eller illa behandlad av läraren. Framför allt framkommer det att lärare som de har kommit i kontakt med i Sverige är engagerade i sina elever. Åter igen kan detta återkopplas till Bunars rapport där han hänvisar till Cedebergs avhandling som talar om betydelsen av enskilda individers betydelse.⁵⁷

⁵⁶ Bunar, 2010, 45

⁵⁷ Ibid, 45

I frågan om elevernas kunskaper i att reflektera svarade pojkarna att det är svårt framför allt om information om ämnet som ska reflekteras över inte finns. Ett annat problem kring reflekterande uppgifter eller frågor är att pojkarna i sitt hemland har lärt sig att inte uttrycka sina tankar högt om det inte faller i linje med var läraren säger eller vill att de ska upprepa. Framför allt när det kommer till frågor som är knutna till religion. Ytterligare en problematik med reflekterande uppgifter eller frågor är att det inte verkar som att de har fått öva denna kunskap som det nu ställs krav på att de ska genomföra. Detta faller i linje och överensstämmer med Hassan Sharifs avhandling som talar om att denna problematik finns hos nyanlända elever från Irak.⁵⁸ Möjligen är det så att skolkulturen i Irak och Afghanistan påminner om varandra. Sharifs resultat visar att de elever från Irak som han har intervjuat inte har fått öva sig i konsten att svara på reflekterande frågor, och att de inte heller har lärt sig att ha ett kritiskt förhållningssätt till det som lärs ut eller till den information de hittar via nätet eller i böcker.⁵⁹ Här skiljer sig dock till viss del min undersökning från Sharifs. Alla tre pojkar har ett kritiskt förhållningssätt till sin tidigare undervisning och alla tre visar på att de inte vet vilken historia som är den ”sanna” historien. Detta visar att de kritiserar den tidigare kunskapen. Dock säger inte detta så mycket om hur de förhåller sig kritiskt till det de får lära sig i skolan i Sverige. Även Axelsson påpekar i sin artikel vikten av att uppmuntra eleverna och motivera dem till att ha åsikter och att fatta beslut.⁶⁰

Här kan det vara bra att ta del av Axelssons artikel om vilket av att noga planera lektionerna. Hon framhäver vikten av att utveckla nyanlända elevers begrepps och språkkunskap vilket hon skriver i sin artikel att det största problemet för nyanlända elever är deras bristande kunskaper i det svenska språket.⁶¹ Detta tycker jag är intressant då mina intervjuer påvisar att de inte upplever att svenska som nytt språk är svårt men de betonar samtidigt vikten av att lära sig svenska både för att klara av skolan och vidare studier men även för att klara sig i det svenska samhället. Pojkarna ser inte deras inläring av svenskan som ett stort problem men de förstår vikten av det, däremot enligt Axelsson ÄR deras brister i svenska ett stort problem.⁶²

⁵⁸ Sharif, 2016, 97-98

⁵⁹ Ibid, 97

⁶⁰ Axelsson, 2012, 49

⁶¹ Ibid, 49

⁶² Ibid, 49

Det finns hinder för nyanlända elever men frågan är om dessa hinder uppmärksammas av eleverna och till hur stor del de får ”äga” sitt eget lärande och om de är medvetna om vad det är som krävs av dem för att nå vissa betyg i skolan. Detta leder mig till att luta mig mot vad både Henriksson artikel och rapporten av Bunar talar om när han hänvisar Cederbergs avhandling och det är de strukturella skillnader mellan olika skolsystem som kan vara svårt att förstå och ta till sig och den ”dolda” kunskapen som krävs för att bemästra det nya skolsystemet.⁶³ Detta tror jag kan vara ett hinder för pojkarna som jag intervjuade. Det var inte tydligt framkommande i deras intervjuer men min tanke går till att de än så länge går på introduktionsprogrammet i väntan på att få börja eller som Wiggs avhandling som presenteras i Bunars rapport talar om ”att komma in” och ut från väntrummet som då är introduktionsprogrammet.⁶⁴ När dessa tre pojkar väl kommer in i en svensk gymnasieklass kanske dessa ”dolda” kunskaper kommer att bli allt tydligare och kan eventuellt sätta käppar i hjulet för pojkarna. I nuläget går de i en klass där alla klasskamrater befinner sig i samma situation. Alla har de bristande kunskaper i svenska, de har slitits från sina hem och de har lärare som förhoppningsvis är införstådda med deras problematiska situation och det finns ett utarbetat skyddsnät för dessa elever, kontakt med kurator, lärare i svenska som andraspråk med mera. I Afghanistan pointerade de vid upprepade tillfällen att de blivit kränkta och illa behandlade av sina lärare. Men de talar inte om de har blivit kränkta från andra elever, detta kommer de kanske att uppleva både på introduktionsprogrammet eller när de börjar i en svensk gymnasieklass. Kanske att de då faller in i strategin som Bunar talar om i sin rapport, de kanske då kommer dras till den egna etniska gruppen, där de delar kulturella erfarenheter och samma språk.⁶⁵ Även om det inte var denna fråga min undersökning skulle handla om har tankarna mer och mer gått åt att ”vad händer sen?” då kan detta tyvärr kanske bli den strategi som pojkarna väljer.

7.3 Diskussion om ämnet historia och tankar som uppstått

Vad som kan vara viktigt för blivande lärare men även de redan aktiva lärarna ute i de svenska gymnasieskolorna är att vara medveten om hur nyanlända elevers tidigare skolgång i sitt hemland har gått till. Som tidigare nämnt så har de tre pojkarna jag intervjuat kommit till insikt att deras

⁶³ Bunar, 2010, 44-45 & Henriksson, 2012, 4

⁶⁴ Ibid, 48

⁶⁵ Ibid, 46-47

undervisning i historia i Afghanistan inte alltid är den historia de får lära sig i skolan i Sverige. Detta kan vara ett problem då detta kan skapa förvirring inte bara hos dessa tre pojkar utan även för deras lärare i ämnet historia. Här tror jag att det är viktigt att man som lärare är uppmärksam på vad elever med liknande erfarenhet säger och att man som lärare lyssnar på eleverna. Möjligen att det här är viktigt att verkligen diskutera källkritik och att då även pointera att vikten av källkritik även gäller den svenska skolans val av böcker och det svenska samhället i övrigt. Vi må leva i ett öppnare samhälle än Afghanistan men källkritik är alltid viktigt. Även att ta upp det faktum att alla länder bär en egen historia. Det kan också vara viktigt att ta upp historiemedvetande och historiebruk så att eleverna (inte bara nyanlända elever) får kunskap om att det finns olika sätt att bruka historia på. Historia är ett ämne som bygger mycket på olika begrepp som är viktiga för att kunna bygga vidare sin kunskap och kunna reflektera och analysera. Att nyanlända elever möter en problematik i form av att lära sig ett nytt språk är ett faktum och att det är viktigt att bygga upp deras språkbank med begrepp inom historia men detta åter igen gäller även ”svenska” elever. Idag är det många elever som aldrig har läst en hel bok med detta menar jag att det inte endas är de nyanlända eleverna som behöver lära sig grunder i begrepp som är viktiga i historia. Jag tror att i dagens skola att det är viktigt att man inte glömmer bort de fundamentala grunderna för att kunna lära sig kunskap i historia. Glosor om begrepp tror jag inte är en dum ide för att alla elever ska ha möjlighet att lära sig begrepp men även att man som lärare är tydlig med att förklara olika uppgifter. Ordet reflektion är inte ett lätt begrepp att förklara och konkretisera men nog så viktigt. Att man som lärare inte bara säger att eleverna ska göra en sak utan även går igenom HUR de ska göra detta. Detta är en utmaning vi idag möter i skolan och åter igen har inte detta bara att göra med att vi i Sverige idag tar emot ett stort antal nyanlända ungdomar. Det som jag kan se som en stor tillgång är kan bli väldigt givande diskussioner och en större mångfald i den svenska skolan som jag hoppas att jag kommer kunna dra nytta av.

8 Vidare forskning

För att få fram ett tydligare resultat av min undersökning hade jag kunnat utöka antalet intervjuer. Kanske även inkludera lärare på introduktionsprogrammet för att se om elevernas uppfattning stämmer överens med lärarnas uppfattning om det finns en problematik med att komma från en annan kunskapsinhämtnings tradition. Det hade varit intressant att vid vidare forskning lägga

fokus på uppfattningen av huruvida reflekterande och analyserande frågor är ett problem eller ej för nyanlända elever från Afghanistan. Detta för att komma till en djupare förståelse om ämnet. Förslagsvis borde man vid en utökad eller vidare undersökning prova en annan teori och eventuellt utöka undersökning till att även inkludera enkäter för att nå ett större antal elever.

Referenslista

Axelsson, Cecilia. "Cunning plan - for exploring the migration experience ... using tickets and trees". *Teaching history*. Dec nr. 149 (2012): 48-49.

Alvesson, Mats. *Intervjuer - genomförande, tolkning och reflexivitet*. Helsingborg: Liber, 2011.

Brunnberg, Elinor & Darvishpour, Mehrdad. "Etnicitet, kultur och genus. Om ensamkommande barn och mötet med den svenska skolan". *Skolans möte med nyanlända*. Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.). 111-128. Stockholm: Liber, 2016.

Bunar, Nihad. "De nyanländas rätt till en bra skola". *Framtiden (Tema integration) Nr. 2*. (2012): 23-27.

Bunar, Nihad. "Nyanlända och lärande". *En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan. Vetenskapsrådets rapportserie 6* (2010): 2010

Glaser, Barney G. *Att göra grundad teori – problem, frågor och diskussion*. Mill Valley: Sociology Press, 2010

Glaser, Joakim. "Vem är det som talar och vad är det som sägs? Muntlig historia och interaktion". I *Muntlig historia - i teori och praktik*. Thor, Tureby. Malin & Hansson Lars (red.), 117- 137. Lund: Studentlitteratur, 2015

Hansson, Lars och Thor, Malin (red.) *Muntlig historia*. Danmark: Studentlitteratur, 2006.

Hartman, Jan. *Grundad teori – Teorigenerering på empirisk grund*. Lund: Studentlitteratur, 2001

Henriksson, Carina. "What did you learn in school today?" *The Indo-Pacific journal of Phenomenology*. Vol. 12 (2012): 1-10.

Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 1997.

Persson, Sven. Föräldrars föreställning om förskolan – Grounded Theory som metodansats. I *Skolan – Forskningsmetoder i pedagogiskt arbete*. Rönnqvist, Carina & Vinterek, Monika (red.) 175-188. Umeå: Print & Media, 2008

Sharif, Hassan. "Ungdomarnas beskrivningar av mötet med introduktionsutbildning för nyanlända. 'Inte på riktigt, men jätteviktigt för oss'". I *Skolans möte med nyanlända*. Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.). 92-109. Stockholm: Liber, 2016.

SKOLFS 2010:37 *Förordningen om läroplaner för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm. Statens offentliga utredningar.

Strauss, Anselm & Corbin, Juliet. *Basic of Qualitative research - techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. United Kingdom: Sage Publications Inc, 1998

Bilaga 1.

Hjälppåfrågor till intervjuerna

- * Var kommer du ifrån?
- * Gick du i skolan?
- * Hur var din skoltid?
- * När du inte gick i skolan vad sysselsatte du dig med då?
- * Vad innehöll en vanlig skoldag för dig?
- * Kan dina föräldrar läsa och skriva?
- * Är det skillnad mellan skolan i Sverige och Afghanistan?
- * Vilka ämnen tyckte du var roligt i skolan?
- * Är de ämnena lika roliga här?
- * Trivs du i skolan idag?
- * Gillar du ämnet historia?
- * Har du läst historia innan du kom till Sverige?
- * På vilket sätt lär du dig bäst?
- * Vad är annorlunda från den svenska skolan jämförelsevis med skolan i Afghanistan?
- * Hur har dina språkkunskaper påverkat din svenska skolgång?
- * Bortsett från språket är det mycket annat som skiljer din skolgång åt mellan länderna?
- * Är det lätt eller svårt med reflekterande eller analyserande frågor?
- * Gillar du glosföreläsningar?
- * Hur jobbar ni med historia?
- * Finns det någonting som du tycker hade kunnat göras bättre för er nyanlända elever på introduktionsprogrammet?

Magdalena

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se